WIKIPEDIA

Wikang Sebwano

Mula sa Wikipediang Tagalog, ang malayang ensiklopedya

Ang **Wikang Sebwano** (Sebwano: *Sinugboanon*; Kastila: *idioma cebuano*) ay isang wikang Awstronesyo na sinasalita sa Pilipinas ng humigit kumulang 33 milyong tao at nasa ilalim o kasapi ng pangkat ng mga wikang Bisaya. Ito ang may pinakamalaking bilang ng katutubong mananalita sa Pilipinas, kahit na ito ay hindi pormal na itinuturo sa mga paaralan at mga pamantasan.[2] Ito ang katutubong wika sa Gitnang Kabisayaan at sa ilang bahagi ng Mindanao. Nanggaling ang pangalan ng wika mula sa pulo ng Pilipinas ng Cebu, na hinulapi ng Kastilang *-ano* (nangangahulugang likas, o isang lugar). May tatlong letrang kodigo ito sa ISO 639-2 na *ceb*, ngunit walang ISO 639-1 na dalawang letrang kodigo.

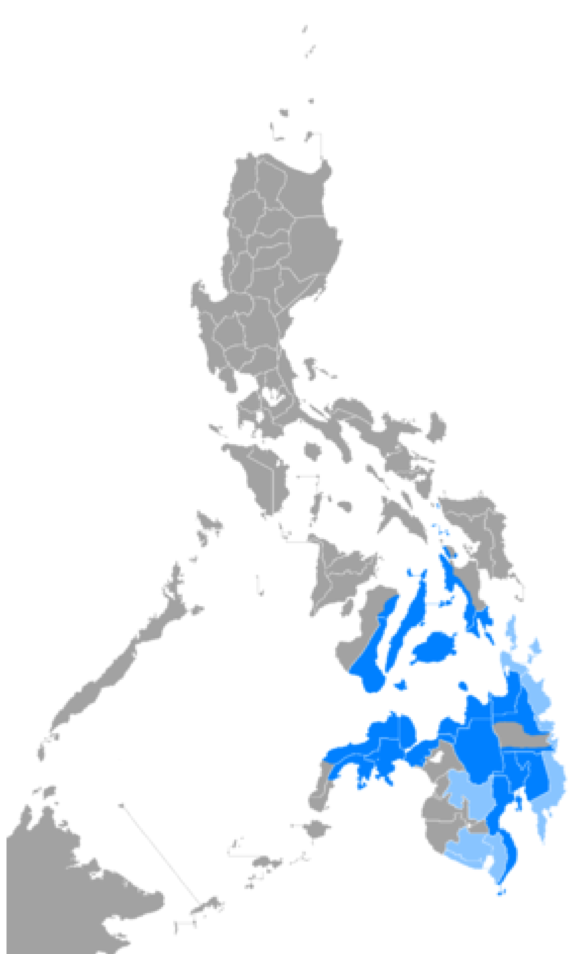
Sebwano	
Bisaya, Sinugbuanon	
Sinasalitang katutubo sa	Pilipinas
Rehiyon	Gitnang Kabisayaan at Mindanao
Etnisidad	Mga Sebwano
Mga katutubong tagapagsalita	21 millyon (2007)[1] Ikalawang pinakasinasalitang wika sa Pilipinas
Pamilyang wika	Awstronesyo ▪ Malayo-Polynesian ▪ Pilipinas ▪ Central Philippine ▪ Bisaya ▪ **Sebwano**
Mga wikain/diyalekto	Pamantayang Sebwano (diyalekto sa Lungsod ng Cebu) Boholano Leyteño (Kana) Mindanao Cebuano (Bisaya)
Sistema ng pagsulat	Latin (Cebuano alphabet)
Opisyal na katayuan	
Opisyal na wika sa	Regional language in the Philippines
Pinangangasiwaan (regulado) ng	Visayan Academy of Arts and Letters
Mga kodigong pangwika	
ISO 639-2	ceb
ISO 639-3	ceb

Mga nilalaman

Balarila
Mga panghalip
Talasalitaan at hiniram na salita
Pamamahaging heograpikal
Mga salita at parirala
Mga bilang
Mga Sebwano na salita sa bawat lugar
Kabisayaan
Mindanaw
Mga sanggunian
Mga panlabas na kawing
Mga kurso sa web
Balarila
Mga talahulugan
Mga tekstong pangmag-aaral

Balarila

Mga panghalip

Mga pook sa Pilipinas na sinasalita ang wikang Sebwano bilang katutubong wika

	Palagyo	Paari_1	Paari_2	Palayon
Pang-isahang *ika-1 tao*	ako, ko (Tagalog: *ako*)	nako, ko (*ko*)	ako, akoa (*aking*)	kanako, nako (*sa akin*)
Pang-isahang *ika-2 tao*	ikaw, ka (*ikaw*)	nimo, mo (*mo*)	imo, imoha (*iyong*)	kanimo, nimo (*sa iyo*)
Pang-isahang *ika-3 tao*	siya	niya	iya, iyaha (*kaniyang*)	kaniya, niya (*sa kaniya*)
Pangmaramihang *kabilang ang ika-1 tao*	kita, ta (*tayo*)	nato (*natin*)	ato, atoa (*ating*)	kanato, nato (*sa atin*)
Pangmaramihang *di-kabilang ang ika-2 tao*	kami, mi (*kami*)	namo (*namin*)	amo, amoa (*aming*)	kanamo, namo (*sa amin*)
Pangmaramihang *ika-2 tao*	kamo, mo (*kayo*)	ninyo	inyo, inyoha	kaninyo, ninyo (*sa inyo*)
Pangmaramihang *ika-3 tao*	sila	nila	ila, ilaha (*kanilang*)	kanila, nila (*sa kanila*)

Talasalitaan at hiniram na salita

Wikang Austronesiyo ang *Sinugbuanon*, at marami itong katumbas na salita sa ibang mga wika ng Filipinas at iba pa.

Ang Sebwano ay maraming salitang hango sa wikang Kastila, tulad ng krus [cruz], swerte [suerte] at brilyante [brillante]. Marami rin itong nahiram na salita sa Ingles. Mayroon din na galing sa salitang Arabo.

Pamamahaging heograpikal

Ang Sebwano ay katutubong sinasalita ng mga naninirahan sa Cebu, Bohol, Negros Oriental at sa ilang bahagi ng Leyte at Samar at sa kabuuan ng Mindanao. Ito ay sinasalita rin sa iilang bayan sa pulo ng Samar. At hanggang 1975, nalagpasan ng Sebwano ang Wikang Tagalog sa dami ng katutubong nagsasalita nito. Ang ibang wikain ng Sebwano ay nabibigyan ng iba't ibang pangalan ang wika. Ang mga naninirahan sa Bohol ay tinatawag itong Bol-anon samantalang sa mga tapagsalita ng Sebwano sa Leyte ay tinatawag naman itong Kana.

Mga salita at parirala

Mga bilang

	Kardinal	Ordinal
1	usà	isa
2	duhà	dalawa
3	tulò	tatlo
4	upàt	apat
5	limà	lima
6	unòm	anim
7	pitò	pito
8	walò	walò
9	siyàm	siyàm
10	napú'ô	sampu

Mga Sebwano na salita sa bawat lugar

Kabisayaan

Purong Sebwano (Northern Cebuano)

(*Salitang purong Sebwano (Bisaya) na mayroong salita-ng Boholano at Waray*).

- **Gitnang Visayas (*Rehiyon ng 7*)**
  - Lalawigan ng Bohol
  - Lalawigan ng Cebu
  - ***Lungsod ng Cebu***
  - Lalawigan ng Silangang Negros
  - Lalawigan ng Siquijor
- **Kanlurang Visayas (*Rehiyon ng 6*)**

- *Ilang bahagi ng Kanlurang Negros*

- **Silangang Visayas (*Rehiyon ng 8*)**
  - *Lalawigan ng Leyte*

Mindanaw

Chavacano, Bisaya (Western Cebuano)

(*Salitang mayroong halong "Chavacano Zamboanga", na mayroong salitang (Bisaya) "Sebwanong Wika"* at kasama ang ka-Musliman).

- **Tangway ng Zamboanga (*Rehiyon ng 9*)**
  - Lalawigan ng Kanlurang Misamis
  - Lalawigan ng Hilagang Zamboanga
  - *kabilang ang Lungsod ng Zamboanga*
  - Lalawigan ng Timog Zamboanga
  - Lalawigan ng Zamboanga

Bisaya, Bisdak (Central Cebuano)

(*Salitang Purong Bisaya-"Malalim na Bisaya" (Sebwano), na mayroong halong "Mababaw na Bisaya" (Bisdak)*).

- **Hilagang Mindanao (*Rehiyon ng 10*)**
  - Lalawigan ng Bukidnon
  - Lalawigan ng Camiguin
  - Lalawigan ng Silangang Misamis
  - *Lungsod ng Cagayan de Oro*
  - Lalawigan ng Hilagang Lanao
  - '*Lungsod ng Iligan*

Bisdak, Dabawenyo, Bl'aan (Southeastern Cebuano)

(*Salitang mayroong halong "Davaoeño", na mayroong kasamang "Mababaw na Bisaya" (Bisdak) at isinama ang Bl'aan, (Sarangani)*).

- **Rehiyon ng Davao (*Rehiyon ng 11*)**
  - Lalawigan ng Davao de Oro
  - Lalawigan ng Hilagang Dabaw
  - Lalawigan ng Timog Dabaw
  - ***Lungsod ng Dabaw***
  - Lalawigan ng Kanlurang Dabaw
  - Lalawigan ng Silangang Dabaw

Bisdak, Bl'aan, Manobo, Muslim (Southern Cebuano)

(*Salitang "Mababaw na Bisaya" (Bisdak), na mayroong kasamang Manobo (Cotabato) at isinama ang Kamusliman*).

- **SOCCSKSARGEN (*Rehiyon ng 12*)**
  - *Ilang bahagi ng Cotabato*
  - Lalawigan ng Sarangani
  - *Ilang bahagi ng Timog Cotabato*
  - *Lungsod ng Heneral Santos*

Bisdak, Kamayo, Surigaonon (Eastern Cebuano)

(*Salitang "Mababaw na Bisaya" (Bisdak), na mayroong Kamayo (Surigao), at isinama ang Surigaonon*).

- **Caraga (*Rehiyon ng 13*)**
  - Lalawigan ng Hilagang Agusan
  - *Lungsod ng Butuan*
  - Lalawigan ng Timog Agusan
  - Isla ng Dinagat (halong Surigaonon)
  - Lalawigan ng Hilagang Surigao (halong Surigaonon).
  - Lalawigan ng Timog Surigao (halong Surigaonon)

Mga sanggunian

1. Philippine Census, 2000. Table 11. Household Population by Ethnicity, Sex and Region: 2000
2. Ulrich Ammon, Norbert Dittmar, & Klaus J. Mattheier (2006). *Sociolinguistics: an international handbook of the science of language and society* (http://books.google.com/books?id=LMZm0w0k1c4C&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false). Volume 3. Walter de Gruyter. p. 2018. ISBN 978-3-11-018418-1.

Mga panlabas na kawing

Mga kurso sa web

- Kurso mula sa *Language Links* (http://www.languagelinks.org/lessons/cebuano/cebuano.html)
- Kurso mula sa *The Cebu Website* (http://cebuwebsite.tripod.com/adventure2.html)
- Cebuano Study Notes (http://www.tomandcathymarking.com/cebuano/CebuanoStudyNotes.pdf), ni Tom Markingt4r

Balarila

- Balarila sa 28 aralin (http://www.bohol.ph/books/Jimenez/EnglishBisayaGrammar.html)

Mga talahulugan

- A Dictionary of Cebuano Visayan (http://www.journeytosamal.com/2010/06/free-bisaya-dictionary-a-dictionary-of-cebuano-visayan/), talahulugang Sebwano–Inggles ni John U. Wolff

- Bidirectional English-Cebuano Dictionary (http://www.foreignword.com/dictionary/Cebuano/default.htm), mula sa *Foreignword*
- Philippine Online Dictionary (http://www.bohol.ph/diksyunaryo.php), mula sa *Bohol.ph*
- German-Tagalog-Cebuano-English Dictionary (http://taichi.dyndns.org/dictionary/main.jsp), ni Richard Tschumpel
- English-Cebuano Glossary (http://www.languagelinks.org/onlinepapers/fil_sdic3.html), mula sa *Language Links*

Mga tekstong pangmag-aaral

- Visayan Folktales (http://www.seasite.niu.edu/Tagalog/Cebu%20Culture/cebu_folklore_fs.html)

t · u · b (https://tl.wikipedia.org/w/index.php?title=Padron:Mga_wika_ng_Pilipinas&action=edit)

Mga wika sa Pilipinas

Pambansà	Filipino
Opisyal	Filipino • Ingles
Panrehiyón	Bikol • Hiligaynon • Iloko • Kapampangan • Kinaray-a • Magindanaw • Maranaw • Panggasinan • Sama • Sebwano • Tagalog • Tausug • Waray-Waray • Yakan • Zamboangueño
Awksilyar	Arabe • Hokkien • Kastila
Pamilya ng mga wika	Borneo at Pilipinas • Hilagang Pilipinas • Hilagang Luzon (Bataniko) • Gitnang Luzon • (Sambal) • Gitnang Pilipinas Bikol (Pandalampasigan • Panloob na lupain • Pandan) • Bisaya (Bisakol) • Katimugang Pilipinas (Timog Mindanao)
Kontrol ng awtoridad	GND: 4147432-6 (http://d-nb.info/gnd/4147432-6) · NDL: 00570247 (http://id.ndl.go.jp/auth/ndlna/00570247)